

Participatiebijeenkomsten Gebiedsagenda Zuidwestelijke Delta 2050

Gebiedsbijeenkomst Zeeuws-Vlaanderen

Besprekingsverslag werksessies

Dinsdag 25 augustus, 19.00 – 21.00 uur
Bio Base Europe Training Center
Training Center
Zeelandlaan 2
4538 CA Terneuzen

Tafel 1 Sterke en aantrekkelijke kust

Aantal personen in de twee rondes: 8 mensen

Het handelingsperspectief, wat is er belangrijk?

Het belang van een sterke en aantrekkelijke kust wordt duidelijk onderschreven door de deelnemers. Het is van belang voor de toekomst van het gebied, voor de waterveiligheid in combinatie met natuur en landschap, leefbaarheid en recreatieve economie. Dit belang wordt met klimaatverandering naar de toekomst alleen maar groter.

De deelnemers vinden het van belang om te streven naar een samenhangend, toekomstgericht ontwerp voor de kust als geheel – voor bijvoorbeeld de Zuidwestelijke Delta als geheel of zelfs groter. Het is hier nog even zoeken naar het juiste schaalniveau. Het is van belang om te gaan werken met verschillende scenario's om diverse opties voor de toekomst te gaan onderzoeken; zonder dat er direct nú keuzes moeten worden gemaakt.

Verder is het van belang om een fundamenteel gesprek met het gebied over de toekomst aan te gaan. Dit proces moet parallel worden opgepakt aan de inhoudelijke verkenning.

Als vierde is het van belang om ook dingen te gaan doen! En niet alleen te praten. Dit genereert namelijk impact, nieuwe kennis, inzichten en energie. We moeten daarbij onzekerheden accepteren.

Hoe kan het je eigen opgave en/of ambitie versterken?

Het perspectief sluit aan bij de ambitie om in bredere zones over duinen en kust na te denken. Door zowel zee- als landwaarts na te denken over de ontwikkeling van de kust kan er meer ruimte ontstaan voor zowel natuur als recreatie. Het biedt zo weer meer ruimte om om te gaan met de dynamiek van het kuststelsel.

Ken je inspirerende voorbeelden en/of heb je ideeën voor de toekomst?

- De Zeeuwse kustvisie omdat hiermee samen door verschillende partijen een goed integraal afwegingskader is ontwikkeld.
- Voor een aantal mensen het project Waterdunen.
- Ontwikkelde partnerships tussen mensen werkzaam in de landbouw en natuursector, waardoor er nieuwe dingen mogelijk werden.
- Groot denken. Bijvoorbeeld Eilanden voor de kust, in diverse vormen; waterkering van Cadzand-Den Helder in de Noordzee.
- Breed palet aan building with nature technieken om de kust mooier en sterker te maken.

Tafel 2 Dynamische dijkzones

Aantal personen in de twee rondes: 8 mensen

Het handelingsperspectief, wat is er belangrijk?

Voorlopig kunnen we verder met reguliere dijkversterking vinden de deelnemers, maar op de lange termijn (na 2100) is het denken in bredere zones voorstelbaar. Wel is per gebied een ander soort invulling gewenst, inspelen op de gebiedspecifieke omstandigheden is hierbij van belang.

Voor dynamische dijken moet je tijdig ruimtereservering maken en in gesprek gaan met bewoners/boeren/gebruikers om oplossingen voor de toekomst te bespreken, dit vraagt tijd. Waterdunen,

Perkpolder en de Hedwigepolder zijn al voorbeelden van dynamische dijkzones. Draagvlak is niet erg groot, plannen zijn gerealiseerd vanwege afspraken voor natuurcompensatie ten behoeve van de vaargeul Westerschelde. Goed uitleggen waarom we dit in de toekomst wellicht gaan doen is zeer belangrijk, geesten zijn nog niet rijp.

Binnendijkse gebieden die als eerste aanmerking komen zijn gebieden die minder productief zijn, die kwetsbaar zijn voor bodemdaling of verbrakking, zoals bijvoorbeeld Weipolder op Tholen, en brakke natuurgebieden op Schouwen. De Braakman wordt genoemd, stond nog niet lang geleden onder zee- invloed, maar de haalbaarheid wordt betwist. De Vogel en de Grote Putting inzetten als wisselpolders, is voormalig veengebied, kan wellicht ook een rol spelen in het vasthouden van zoetwater. Ook polders waar weinig (agrarische) bebouwing is zijn kansrijk, zoals de Eendragt/Kampersche Hoek. Kanttekeningen: buitendijkse dynamische dijkversterking betekent wel dat de dynamiek van de Schelde omlaag gaat, je gaat de Schelde insnoeren, nadenken over wat de gevolgen zijn. Vroeger hadden we regionale keringen en slaperdijken, ook een vorm van dynamische dijkzones. Maar dat waren kostbare oplossingen vanwege de grote dijk lengte, daar willen we niet naar terug.

Hoe kan het je eigen opgave en/of ambitie versterken?

Behoud van bebouwing direct achter de dijk vinden de deelnemers van belang. Bij situaties waar dorpen direct achter de dijken liggen is uitbreiding van de schorren een mogelijkheid om de dorpen direct achter de dijken te bewaren. De combinatie natuur en dynamische dijken ligt voor de hand. Dynamische dijkzones kunnen een rol spelen bij invang van slib en vermindering van vertroebeling door kleiwinning. Verwezen wordt naar overstortpolders bovenstrooms van Antwerpen uit het Sigmaplan. Daar vindt weliswaar geen bezinking van slib plaats, maar kan dat hier ook?

Ken je inspirerende voorbeelden en/of heb je ideeën voor de toekomst?

De plaat ten noorden van Perkpolder zou aan de dijk kunnen aangroeien, als vorm van dynamische dijkversterking. Ook bij Saeftinghe groeit het buitendijkse, bijvoorbeeld ter hoogte van de radartoren bij Ouden Doel (B) ligt buitendijks gebied vast aan de dijk. Dit zijn wel tussenoplossingen, bij een verdergaande zeespiegelstijging werkt de plaatstrategie waarschijnlijk niet meer. Of is versnelde plaatgroei mogelijk zodat dynamische dijkversterking en plaatgroei ook bij verdergaande dijkversterking kunnen worden gecombineerd?

Bij Perkpolder wordt een nieuwe wijk extra hoog aangelegd, op dijkhoogte, past dit in een dynamische dijkzone? Er wordt verwezen naar Ruimte voor de Rivier met buitendijkse oplossingen met bebouwing op terpen als de Overdiepse polder langs de Maas, kan dat ook hier in de dynamische dijkzone?

Waterdunen, Perkpolder en de Hedwigepolder zijn al voorbeelden van dynamische dijkzones, wat kunnen we hiervan leren? Ossenissee Zeedorp parallel pier/hogwatervluchtplaats wordt genoemd, kunnen dit soort constructies een rol spelen? De voorbeelden gaan wel veel over 'naar buiten' denkend, 'naar binnen toe' denken is nog lastig.

Tafel 3 Rijke platen, slikken en schorren; én Gezonde en verbonden zeearmen

Aantal personen in de twee rondes: 6 mensen

Het handelingsperspectief, wat is er belangrijk?

Als eerste vinden de deelnemers het van belang dat bij nieuwe ontwikkelingen de identiteit van het gebied en het landschap als vertrekpunt worden genomen. Met andere woorden: dat de nieuwe ontwikkeling de identiteit van het gebied verder versterkt.

Als tweede verdient het de aandacht om de natuur, economie en waterveiligheid steeds integraal te benaderen. Ze zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. De economie heeft zich kunnen ontwikkelen op basis van de natuurlijke kwaliteiten van het gebied. De natuur is gebaat bij investeringen en de waterveiligheid wordt vergroot door ruime slikken, platen en natuurlijke buffers. Dit biedt de mogelijkheid om breed draagvlak te ontwikkelen. En nieuwe kansen te verzilveren zoals de CO₂ opslag in schorren, versterking van slikken en platen in het voorland van de dijk en uitbreiding van economische activiteiten omdat de natuurwaarden op orde zijn.

Barrières zijn er ook. Bijvoorbeeld de wettelijke barrières van bescherming van de natuur. Dit is begrijpelijk maar de flexibiliteit verdwijnt daardoor; als je later in de tijd wil anticiperen op

veranderingen is dit lastig. Daarnaast is het eventueel teruggeven van land aan water ook een barrière in het gebied.

Als vierde vinden de deelnemers het belangrijk dat de visie in de Gebiedsagenda in de volgende stap concreet wordt gemaakt. Wat wil je gaan doen en hoe? Papieren tijgers hebben we al.

Hoe kan het je eigen opgave en/of ambitie versterken?

Versterking kan door de integrale agenda (economie, natuur en waterveiligheid) ambitieus en met voldoende maat neer te zetten. Hierdoor kun je kwaliteit en meerwaarde realiseren en het een robuust karakter geven. Als voorbeeld worden de plannen genoemd voor het Energie Atol in de monding van de Westerschelde.

Wellicht in de toekomst inzetten op een haven voor grote schepen op zee/aan de BE/NL kust en vanaf daar een slim logistiek systeem met kleinere schepen. Hierdoor ontstaat er meer ruimte voor zowel economie, natuur én waterveiligheid.

Koppeling met andere agenda's zoals de duurzame energie-agenda. Bijvoorbeeld het benutten van restwarmte van de industrie in woonwijken; waardoor er minder warm water op de Westerschelde wordt geloosd, wat positief is voor de natuur.

Het Gebiedsoverleg Zuidwestelijke Delta kan de aanjager zijn voor nieuwe ontwikkelingen. Door verbindingen te leggen, te faciliteren, te stimuleren en nieuwe pilotprojecten mee op te zetten.

Ken je inspirerende voorbeelden en/of heb je ideeën voor de toekomst?

'Buitendijkse natuur voor waterveiligheid' is een goed voorbeeld hoe slikken en platen kunnen bijdragen aan de robuustheid van de dijken in het gebied.

Verder zien de deelnemers kansen voor de ontwikkeling van aquacultuur in de Voordelta en op zee in combinatie met vermindering van de druk in de Oosterschelde. Binnen windmolenparken zijn er kansen voor mosselkweek en dit geldt ook voor het plan van de Energie Atol.

Tafel 4 Vitaal polder- en krekenslandschap

Aantal personen in de twee rondes: 16 mensen

Het handelingsperspectief, wat is er belangrijk?

De beschikbaarheid van zoet water is een topprioriteit voor landbouw, industrie en ander gebruik vinden de deelnemers. Het is zowel voor landbouw als industrie een belangrijke vestigings- en productiefactor. Daarnaast wordt aan de kust veel water gebruikt in de recreatiesector. Hiermee is zoet water een belangrijke factor voor de regionale economie en de leefbaarheid van Zeeuws Vlaanderen.

Het klimaat verandert en het watersysteem moet daarop worden aangepast. Meer water opvangen, vasthouden en infiltreren. Het zoete water gaan we hard nodig hebben in de toekomst. Ook moet er zuiniger worden omgegaan met het gebruik van water, en wellicht nieuwe teelten worden toegepast. Daarnaast is het van belang na te denken over slimme aanvoer indien nodig.

Nieuwe techniek én de combinatie met natuur moeten aandacht krijgen. Inzetten op innovatie op het gebied van opslag, infiltratie, druppelirrigatie; zuivering en hergebruik van water zoals effluent van RWZI en bedrijven; en natuurlijke klimaatbuffers voor de opslag en zuivering van water. Het dóórontwikkelen van deze technieken in pilotprojecten moet leiden tot acceptabele marktprijzen en zorgen voor een grotere acceptatie van de nieuwe technieken onder ondernemers en bewoners.

Het is van groot belang dat het zoet watervraagstuk in samenhang, gezamenlijk en onder een duidelijke regie wordt aangepakt. Het is te belangrijk voor alle partijen om dit bij één partij te laten. Het verdient aanbeveling inhoud en governance (de regie) op korte termijn en gezamenlijk uit te werken. Hierbij horen ook juridische aspecten (bijvoorbeeld: van wie is het water als het geïnfiltreerd wordt en in de ondergrond zit?).

Als laatste is de financiële kant van het oppervlakte/grondwater van belang. De deelnemers vinden het belangrijk dat dat voor iedereen in gelijke mate beschikbaar is. Een situatie dat het water zeer duur wordt en maar voor een beperkte groep ondernemers beschikbaar is, wordt ongewenst geacht.

Hoe kan het je eigen opgave en/of ambitie versterken?

Door te investeren in de beschikbaarheid van zoet water voor de toekomst wordt geïnvesteerd in de leefbaarheid van de regio. Zoet water is van groot belang voor landbouw en industrie en daarmee voor de regionale economie en leefbaarheid. Het heeft dus verschillende raakvlakken met andere agenda's van overheden en ondernemers.

Door samen op te trekken kan massa en kwaliteit worden gerealiseerd. Inzet op het structureel en regionaal aanpassen van het watersysteem, met nieuwe technieken voor gezamenlijke opslag en infiltratie, heeft als voordeel dat meer kwaliteit kan worden gerealiseerd (bijv. natuurlijke klimaatbuffer t.o.v. allemaal kleine waterbassins), het meer impact heeft (grotere schaal) en het financieel interessanter wordt (door schaalgrootte). Dit sluit aan op de agenda's van overheden en ondernemers.

Ken je inspirerende voorbeelden en/of heb je ideeën voor de toekomst?

- Hergebruik van effluent van DOW. Afvalwater dat gezuiverd wordt en hergebruikt.
- Realisatie van een grootschalige waterberging/benutten afstromend Vlaams water in dan wel Kanaal Gent Terneuzen, natuurgebied en/of nieuw gebied.
- Realisatie grootschalige ondergrondse opslag zoet water.
- Benutten en versterken unieke landschappelijke structuur van Zeeuws-Vlaanderen voor opslag en infiltratie water.